

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 200902447
Saksbehandler: KAG
Vår ref.: 09/4614
Dato: 18.12.2009

530.00
23/12-09
200902447-070

NOU 2009:14 Et helhetlig diskrimineringsvern - høringsuttalelse

Viser til brev datert 26. juni 2009 vedr. høring – NOU 2009: 14 Et helhetlig diskrimineringsvern. Helsedirektoratet har følgende kommentarer til utredningen:

Et helhetlig diskrimineringsvern

Sosial- og helsedirektoratet gjennomførte i 2005, som et ledd i prosjektet "Nasjonal bevissthet for å bekjempe diskriminering", en kunnskapsoppsummering som viste at de ulike diskrimineringsgrunnlagene diskrimineres på samme arenaer og i situasjoner. Til tross for dette er i dag vernet for de ulike grunnlagene forskjellig.

Diskriminering kan gi alvorlige konsekvenser for personers livskvalitet og helse. Et bredt anlagt diskrimineringsvern vil kunne styrke folkehelsearbeidet, og være et viktig bidrag for å redusere sosiale ulikheter i helse. Helsedirektoratet mener at vernet mot diskriminering vil ivaretas best ved en felles lov mot diskriminering, og stiller seg positiv til forslaget om et helhetlig diskrimineringsvern gjennom en samlet diskrimineringslov.

Lovens diskrimineringsgrunnlag

Utvalget foreslår å videreføre dagens diskrimineringsgrunnlag og prinsippet om at diskrimineringsvernet skal være knyttet til en oppregning av diskrimineringsgrunnlag i loven. Samtidig innføres det en "sekkekategori" for "lignede vesentlig formål ved en person". Helsedirektoratet er enig i denne videreføringen, og støtter samtidig forslaget om å innføre en "sekkekategori" for å ivareta tilsvarende tilfeller og framtidige uforutsette utfordringer.

Helsedirektoratet er også positive til utvalgets forslag om at spørsmål knyttet til forsikring og diskriminering utredes nærmere. Dette er en problemstilling som Helsedirektoratet tidligere har tatt opp med forsikringsbransjen.

Helse som eget diskrimineringsgrunnlag?

Utvalget legger til grunn at diskriminering på grunn av helse langt på vei vil være dekket gjennom forbudet mot diskriminering på grunn av funksjonsnedsettelse. Helsemessige forhold i randsonen av begrepet funksjonsnedsettelse vil etter en konkret vurdering kunne falle inn under "sekkekategorien". Såfremt lovgiver legger til grunn denne forutsetningen i forarbeidene og som en del av lovforståelsen, mener

Helsedirektoratet • Divisjon folkehelse og levekår

Seksjon sosial inkludering
Kari Guttormsen, tlf.: 24 16 35 25

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org. nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Helsedirektoratet at vernet mot diskriminering på grunn av helsemessige forhold er tilstrekkelig.

Transpersoner

Helsedirektoratet har merket seg utvalgets oppfatning av at transpersoner har et særlig behov for vern mot usaklig forskjellsbehandling, samt at utvalget trekker fram at det er distinksjoner mellom diagnosegruppen transseksuelle og andre transpersoner med hensyn til diskrimineringsvern. Direktoratet deler utvalgets oppfatning og stiller seg bak flertallets anmerkning om at andre transpersoner enn de med diagnosen transseksualisme bør kunne påberope seg diskrimineringsvern under sekke kategorien "andre lignende vesentlige forhold ved en person". Vi vil i denne anledning nevne at Helsedirektoratet i 2010, i samarbeid med aktuelle miljøer, skal gjennomgå behandlingstilbudet til transseksuelle og transpersoner i Norge og vurdere behovet for å utarbeide en veileder for oppfølgingen av begge gruppene. En avklaring av rettstilstanden vil kunne være et viktig moment i dette arbeidet.

Rusmiddelavhengige

Rusmiddelmissbrukere opplever avvisning fra offentlige og private arenaer (for eksempel kjøpesentre), samt vanskeligheter på bolig- og arbeidsmarkedet. Det er videre godt dokumentert at rusmiddelmissbrukere har større vanskeligheter med å få helse- og sosialtjenester enn andre pasienter og brukere. Helsetilsynet har gjennom landsomfattende tilsyn med kommunale sosialtjenester til rusmiddelmissbrukere påvist at de ikke får den hjelp og oppfølging som de har krav på og behov for (Helsetilsynets rapport 4/2005). Helsetilsynet har også vurdert rusmiddelmissbrukernes helseproblemer og helsetjenestetilbud i et overordnet tilsynsperspektiv, og funnet at rusmiddelmissbrukere ikke får de tjenestene eller tilgangen til den behandlingen de har behov for (Helsetilsynets rapport 2/2005: 6).

Helsedirektoratet mener at det er behov for å styrke rettighetene til rusmiddelmissbrukere, slik at de i større grad blir behandlet som enkeltindivider, og ikke blir vurdert på bakgrunn av tilhørighet til en stigmatisert gruppe. Innføringen av "sekke kategorien" vil kunne bidra positivt i så henseende.

Universell utforming og individuell tilrettelegging

Utvalget foreslår at reglene om tilrettelegging for personer med nedsatt funksjonsevne i Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (Dtl) videreføres i en samlet diskrimineringslov. Helsedirektoratet er opptatt av at tilgjengelighetsaspektet sikres, og er positive til at utvalget med bakgrunn i erfaringene med Dtl foreslår enkelte presiseringer og avklaringer i lovteksten. Vi gir også tilslutning til forslaget om at spørsmålet om universell utfordring av IKT på arbeidsplasser utredes nærmere.

Aktivitetsplikten innlemmes i HMS arbeidet

Helsedirektoratet stiller seg positiv til forslaget om at innholdet i aktivitetsplikten forskriftsfestes, og at plikten implementeres i virksomhetens systematiske HMS-arbeid. Ved å implementere likestillings- og anti-diskrimineringsarbeidet i virksomhetens egne systemer vil en kunne få et større eierforhold til området. Vi vil imidlertid påpeke at HMS-arbeidet er hjemlet i arbeidsmiljøloven og omfatter verken rekrutteringsprosesser eller lønsspørsmål som er viktige i denne sammenhengen. Gitt at aktivitetsplikten innlemmes i HMS-arbeidet må denne problemstillingen ivaretas særskilt.

Helsedirektoratet ser forslaget om å overføre håndhevingen av loven til Arbeidstilsynet, som en naturlig konsekvens av den foreslåtte utvidelsen av HMS-arbeidet. Helsedirektoratet forutsetter at Arbeidstilsynet får tilført nødvendig ressurser og tilstrekkelig kompetanse på likestillings- og anti-diskrimineringsområdet, slik at de er i stand til å følge opp området og gjennomføre tilsyn. Dette er ikke minst viktig, hvis redegjøringsplikten oppheves.

Delt diskrimineringsvern

Helsedirektoratet er noe skeptisk til å innføre et differensiert diskrimineringsvern hvor kravet til bevisbyrde og reglene for erstatning og oppreisning avhenger av om saken gjelder ett av lovens opplistede diskrimineringsgrunnlag eller er knyttet til forhold som faller inn under den såkalte sekke kategorien. Vi er redd for at forslaget kan medføre en sterkere polarisering mellom ressursvake og resurssterke individer og befolkningsgrupper i samfunnet.

Grunnlovsværn av ikke-diskrimineringsprinsippet

Helsedirektoratet støtter grunnlovsværn av ikke-diskrimineringsprinsippet. Vi mener at flertallets forslag (modell 2) bør foretrekkes, da dette gir et rettslig så vel som et prinsipielt og symbolsk vern av prinsippet, og gjør domstolenes prøvingsrett av lovgivning opp mot Grunnloven reell.

Vennlig hilsen

Ole Trygve Stigen e.f.
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk

Grete Hjermsstad
Seksjonssjef